

Bamble
kommune

Friluftspan

2015-2019

Innholdsfortegnelse

1	Innledning og prosjektledelse.....	1
1.1	Innledning.....	1
1.2	Prosjektledelse	2
2	Kartlegging.....	4
2.1	Status: Jakt og fiske, inklusiv havfiske:	4
2.2	Status: Turhytter, kystledhytter og andre overnattingsmuligheter	5
2.3	Status: Turkart, løypekart og informasjon	5
2.4	Status: Parkeringsplasser, friluftsporter	5
2.5	Status: Utstyr- muligheter for lån/leie.....	6
2.6	Status: Turløyper, turstier	6
2.7	Status: Strender og bademuligheter	7
2.8	Status: Sykkel og sykkelstier	8
2.9	Status: Klatring, utsiktspunkter og severdigheter	9
2.10	Status: Utradisjonelle friluftsmuligheter	9
2.11	Status: Kommersielt friluftsliv	9
2.12	Status: 100-meterskogen og nærfriluftlivet	10
2.13	Muligheter for å videreutvikle friluftslivet	10
3	Stiplan.....	11
3.1	Stier for ferdsel til fots.....	11
3.2	Sykelruter.....	14
3.3	Padleruter.....	14
3.4	Skiløyper	14
3.5	Turmuligheter med universell utforming	15
3.6	Økonomi	15
3.7	Eksempler på merking og gangbaner	16
4	Mål og handlingsplan	17
4.1	Mål 1: Friluftsliv for alle.....	17
4.2	Mål 2: Informasjon og kartverk	17
4.3	Mål 3: Stiplan.....	18
4.4	Mål 4: Kultur- og reiselivsnæringer	18

1 Innledning og prosjektledelse

1.1 Innledning

Bamble kommune er, rent geografisk sett, unikt sammensatt av en lang kyststripe og store skogsområder. I tillegg er kommunen velsignet med en fantastisk skjærgård. Denne unike geografien gir grobunn for mye friluftaktivitet i Bamble kommune både langs kysten, i skogen og i skjærgården.

Store deler av Bambles befolkning er involvert eller engasjert i friluftslivet på et eller flere områder. Bamble Jeger- og fiskerforening har i mange år vært aktive. De senere årene har også Bamble Turlag fått fotfeste i kommunen og har gjort seg godt og positivt bemerket med blant annet planlegging og tilrettelegging av kyststien. I tillegg til dette har vi også mye egenorganisert friluftsliv.

1.1.1 Bakgrunn og forankring

I kommunestyresak 68/14 vedtok kommunestyret:

1. Det utarbeides en frilftsplan for perioden 2015-2018.
2. Planarbeidet gjennomføres i henhold til vedlagt prosjektspesifikasjon.
3. Oppvekst og kulturutvalget oppnevner følgende to representanter til prosjektgruppa:
  - a. Bjørn Rørholt, Hilde Petrikke Østlie som varamedlem
  - b. Mette Kammen, Dag Holmer som varamedlem

Det har i en tid vært diskutert behovet for en frilftsplan i Bamble kommune. Det er flere grunner til dette:

- Friluftslivet er et stort felt som store deler av befolkningen er berørt av eller benytter seg av
- Folkehelse er et fokusområde i Bamble, og all forskning viser at friluftsliv er noe folk ofte benytter seg av til tur, bevegelse og rekreasjon
- Friluftsansjonene ønsker en stiplan for kommunen
- Det er et ønske om å sikre arealer til friluftsliv, både i eksisterende områder, men også med tanke på nye områder som skal utvikles og bebygges
- Så lenge enkelte friluftsanlegg er spillemiddelberettigede må disse rulleres inn i Handlingsplan for idrett og fysisk aktivitet for å bli godkjent

1.1.2 Andre planer

Denne planen knyttes opp mot, og forankres fortrinnsvis, i fire allerede eksisterende planer i Bamble kommune:

- Kommuneplanen
- Handlingsplan for folkehelse
- Plan for idrett og fysisk aktivitet
- Boligsosial handlingsplan

1.2 Prosjektledelse

1.2.1 Oppdragsgiver og ansvarlig

Prosjekteier /oppdragsgiver: Oppvekst- og kulturutvalget

Prosjektansvarlig: Rådmann ved kommunalsjef

Prosjektleder: Kjetil Haugersveen, Enhet for Kultur og oppvekst

Det er prosjektleder som har hatt ansvaret for å drive prosjektet, og han har hatt god hjelp av arbeidsgruppa i arbeidet med utforming og innhold.

1.2.2 Prosjektgruppe

Da temaet friluftsliv favner såpass mye av kommunen, har dette gjenspeilet seg i en bredt sammensatt prosjektgruppe. Prosjektgruppen har bestått av følgende:

Politiker	Bjørn Rørholt
Politiker	Mette kammen
Samfunnsutvikling	Leidulf Aakre
Bamble Idrettsråd (BIR)	Øystein Kleven
Bamble turlag	Steinar Skilhagen
Bamble bondelag	Erik Dahl
Bamble Jeger og fisk	Jan Karlsen
Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	Björg Lønnberg
Ungdomsrådet	Victoria Wian
Vann, Avløp og Renovasjon, vei og park	Unni Lyngmyr
Folkehelsekoordinator	Heidi Therese Herum
Kultur	Kjetil Haugersveen

1.2.3 Arbeidsgruppe

Det ble på første møte i prosjektgruppa bestemt å nedsette ei arbeidsgruppe som skal jobbe med planen mellom møtene. Denne arbeidsgruppa har bestått av:

Samfunnsutvikling	Leidulf Aakre
Kultur	Kjetil Haugersveen
Park	Unni Lyngmyr
Folkehelse	Heidi Herum
Bamble turlag	Steinar Skilhagen

Friluftsplenen er delt inn i to kategorier; kartlegging og stiplan. Herum og Haugersveen har jobbet spesifikt med kartlegging og Aakre og Lyngmyr med stiplan. I tillegg til disse har Steinar Skilhagen og

Terje Weber vært med og jobbet med stiplanen. Skilhagen og Weber er frivillig og har vært et viktig bidrag til arbeidsgruppa.

1.2.4 Medvirkning

Det ble tidlig i prosessen diskutert om et innspillseminar var nødvendig i arbeidet med friluftsplanen. Dette ble vurdert som unødvendig da såpass mange var involvert i prosjektgruppa. Ut over dette ivaretas medvirkning gjennom offentlige høringer.

2 Kartlegging

Den første delen av planen vil være en kort gjennomgang av hva vi har av tilbud i Bamble kommune per d. d, og hva vi eventuelt har muligheter til å utvikle videre.

Nedenstående punkter blir beskrevet og delt inn i status og muligheter:

- Jakt og fiske, inklusiv havfiske
- Turhytter, kystledhytter og andre overnattingsmuligheter
- Turkart, løypekart og informasjon
- Parkeringsplasser, friluftsporter
- Utstyr, muligheter for lån/leie
- Turløyper, turstier
- Strender og bademuligheter
- Sykkel og sykkelstier
- Klatring og utsiktspunkter
- Utradisjonelle friluftsmuligheter
- Tematiske turer
- Kommersielt friluftsliv
- Informasjon og markedsføring
- 100-meterskogen

Noen av disse områdene får en mer omfattende omtale i den delen som omhandler stiplanen.

2.1 Status: Jakt og fiske, inklusiv havfiske:

I Bamble drives det jakt rundt i kommunen i regi av private grunneierlag. Elg, hjort og rådyr er de vanligste artene det blir jaktet etter. I de senere årene er det også drevet lisensjakt på gaupe og ulv. Bamble Jeger og fiskerlag tilbyr jakt for sine medlemmer på egne områder på Rørholt.

Alle under 16 år kan fritt fiske i alle vann i kommunen. Dette er regulert gjennom lakse- og innlandsfiskekorten. Fritt fiske for barn gjelder ikke i lakseførende vassdrag. I de fleste fiskevann i kommunen blir det fisket for lite, med det resultat at det blir bare småfisk på grunn av for lite mattilgang. Bamblekysten, og spesielt Langesundet, er kjent for havfisket og for fangst av stor fisk. Det står fortsatt flere fiskerekorder i Bamble

2.1.1 Muligheter: Jakt og fiske

Det har tidligere blitt sett på muligheter for felles fiskekort for hele kommunen. Det er vanskelig da fiskeverdien i de forskjellige vannene varierer veldig. Men vi vil tro at det kan være mulig å få til fiskekort som omfatter flere vann i Bamble kommune, noe som vil gjøre fisket mer oversiktlig for de som ønsker å prøve fiskelykken i innlandet.

I disse dager holder Kystverket på med ny led inn i fjorden. Det må ryddes, og sprenges bort en del, for å få riktig dybde. Det anslås at 200 000 kubikk stein må flyttes til deponi. Dette er mye masser som gir en god mulighet til å bygge fiskerev på de riktige plassene. Dette vil bli veldig bra yngleplasser og spennende nye områder i for dykking.

Med gode fiske- og dykkemuligheter kan det fort åpne seg et nytt marked innenfor friluftslivet i Bamble.

2.2 Status: Turhytter, kystledhytter og andre overnattingsmuligheter

Bamble Jeger- og fiskerlag har hytter til utleie både for egne medlemmer og andre. Disse ligger blant annet ved Langen, Moen og Tangane, i tillegg til Lille Hundkilen. Foreningen har også hytte til utleie på Langøya. På Langøya leier også Kystlaget ut en kystledhytte på gamle Langøytangen Fyr. Se ut.no for informasjon om bestilling.

2.2.1 Muligheter: Turhytter, kystledhytter og andre overnattingsmuligheter

Det er flere kystledhytter i fjordene rundt Bamble; Mule Varde, Sildevika og Håøya, og en felles markedsføring mot befolkningen i området kan kanskje øke besøkstallene noe.

2.3 Status: Turkart, løypekart og informasjon

Turistforeningens bamblekart er et godt kart med god oversikt over Bamble. Dette ble utgitt i 2010, og kan kjøpes i bokhandlere i kommunen og hos Telemark turistforening. Orienteringsklubben Ok Skeidi har kart over de ulike delene av kommunen. Klubben arrangerer turorientering hvert år. Det er lagt ut poster på ulike steder rundt i kommunen. Turorienteringskonvolutter kan kjøpes i sportsbutikkene på Brotorvet, Bamble Sparebank, Spar Rugtvedt og bensinstasjon på Grasmyr. Mer informasjon om turorientering finnes på www.okskeidi.no

Ok Skeidi har et opplegg kalt Grønne turer. Dette er lavterskel turorientering lagt til turområder nær bebyggelse og skoler. Løypene har utgangspunkt på følgende steder: fra biblioteket på Stathelle, fra rådhuset i Langesund, fra Rugtvedt skole og fra Rønholt skole. Alle postene ligger i kort avstand fra sti/vei. Kart kan lastes ned eller hentes på biblioteket på Stathelle eller på rådhuset i Langesund. Mer informasjon finnes på: <http://turorientering.no/skeidi/turpakker/2014/ok-skeidi-gronne-turer-i-bamble/>

Visit Grenland har utarbeidet ulike turforslag:

<http://www.visitgrenland.no/aktiviteter/turopplevelser/turopplevelser-i-bamble>

2.3.1 Muligheter: Turkart, løypekart og informasjon

Vi bør i den kommende perioden se på muligheter for et nytt elektronisk aktivitetskart for hele Bamble; et kart som kan vise turveier og stier både sommer og vinter, samt vise til andre aktivitetsmuligheter. Mer om dette under kapittelet stiplan.

2.4 Status: Parkeringsplasser, friluftsporter

Det er, og har vært, mange naturlige utgangspunkt for turer i kommunen vår. Noen er mer opparbeidet enn andre. For noen år siden ble det opparbeidet områder hvor det var skiltet turer og gjerne også parkeringsplass for bil. Noe av dette har grodd igjen, og skiltene er nå i dårlig forfatning og er ikke noe flott syn i naturen.

Jyplevika har en kommunalt opparbeidet parkeringsplass. Dette er et godt utgangspunkt for stinettet på Rognsåsen og mot Jyplevika.

I Bamblebygda er det parkeringsplass med betaling for Hørsfjellområdet ved nedgang til badeplassen ved Bamblevannet. Betalingsmuligheten er satt opp av lokale grunneiere og brukerne av området betaler villig for å ha området godt tilrettelagt. På Rørholt er det parkering ved den gamle skolen. Det henstilles ellers til å bruke sunn fornuft ved parkering på privat vei, ved bommer og traktorveier slik at det blir minst mulig til sjenanse for fastboende.

2.4.1 Muligheter: Parkeringsplasser, friluftsporter

Friluftsporter er et utgangspunkt for tur og friluftsliv. En friluftsport er gjerne en plass hvor en parkere et par biler. Det bør stå ei informasjonstavle med løypekart der, gjerne også en søppeldunk.

Plasser hvor det kan være muligheter for å opprette friluftsporter:

- Sandvika
- Grasmyr
- Rugtvedt
- Herre fra skole/kirke

Mer om dette i kapittelet om stiplan.

2.5 Status: Utstyr - muligheter for lån/leie

Bamble kommune ønsker at alle barn og unge skal ha muligheter til å delta på aktiviteter og fritidstilbud, uavhengig av om man har tilgang på utstyr eller ikke. Riktig utstyr kan veldig ofte være avgjørende for å nå dette målet. Utstyr er dyrt og mange har ikke mulighet til å investere i det, og ofte brukes det få ganger før en har vokst fra det. Kommune har sportsutstyr til utlån. Fortrinnsvis vinterutstyr men også flyteplagg.

Utstyr som kan lånes gratis av Bamble kommune:

- Langrennsutstyr
- Slalåmutstyr
- Skøyter
- Snøbrett og støvler
- Hjelm og briller
- Flyte- og redningsvester til barn og unge

Utstyret kan lånes på biblioteket og er helt kostnadsfritt for låntageren. Dette begynner å bli et etablert og kjent tilbud som mange innbyggere benytter seg av.

2.5.1 Muligheter: Utstyr - muligheter for lån/leie

Det er ønskelig å utvide dette tilbudet. Det bør vurderes om en blant annet skal se på utleie av kano/kajakk, fiskestenger, telt og liggeunderlag. Kan dette gjøres i fellesskap med organisasjonslivet? Det vil bli en større kostnad ved innkjøp av slikt utstyr, og kommunen sitter ikke nødvendigvis på kompetanse rundt drift av dette. En løsning kan være at kommunen gjør avtaler for eksempel med speidere og havpadleklubben om bruk av utstyr mot et bidrag.

En utlånsmodell hvor vi har flere plasser for lagring kan nok være noe uoversiktlig og krever et godt arbeid rundt informasjon. Alternativet er et større lagerlokale enn det vi har i dag.

2.6 Status: Turløyper, turstier

På Langesundshalvøya er det mange fine turområder som til dels er godt opparbeidet. Lysløypene og stinettet som ligger i nærheten av dem blir mye brukt. Det er løyper som kjøres opp med løypemaskin i vinterhalvåret, og de er minst like mye brukt i sommerhalvåret.

Parkeringen på Jyplevika er, som nevnt ovenfor, et godt utgangspunkt for flotte stier utover Rognsåsen, Jyplevika og fortet.

Kyststien er kjent for de fleste og er en av turstiene Bamble virkelig kan være stolt av. Kyststien er 62 kilometer lang og strekker seg fra Stathelle til Fossingfjorden på grensa til Kragerø. Denne er godt opparbeidet og godt skiltet hele veien. Løypa er laget utelukkende på dugnad av Bamble Turlag.

Som nevnt tidligere, trenger en del av turstiene nye skilt og oversiktskart. Dette gjør løypene mer tilgjengelig for alle, og spesielt for nye innbyggere som ønsker å benytte seg av friluftsområdene i kommunen.

På bamblekartet til Telemark Turistforening er det tegnet inn 10 toppturer i Bamble.

1. Langmyråsen (Herre)
2. Svartkjennåsen (Herre)
3. Gampeskottheia (Surtebogen, Nenset)
4. Havsås (Nenset)
5. Bambleåsen (Bamblebygda)
6. Hørsfjell (Bamblebygda)
7. Fugleleikåsen (Rørholdt)
8. Fjølbuåsen (Rørholt)
9. Stavåsen (Rørholt)
10. Grumstadnuten (Dørdal)

2.6.1 Muligheter: Turløyper, turstier

Det blir viktig å opprettholde de opparbeidede turstiene vi har i dag. Der hvor det er mottatt spillemidler til anleggene, har anleggseierne også et formelt ansvar for vedlikeholdet. Målet for den kommende perioden er at vi blir bedre på å hente ut spillemidler og andre økonomiske tilskudd til turveier og turstier i kommunen.

Bygging av større anlegg, bør inn i kommunens handlingsplan for idrett og fysisk aktivitet slik at vi har muligheter til å søke spillemidler til dette.

2.7 Status: Strender og bademuligheter

Bamble kommune har en kystlinje hvor vi finner mange fine strender og bademuligheter. Kommunen har ansvar for renovering av noen av disse strendene. Noen av badeplassene blir driftet av lokale velforeninger. Det er ni landfaste strender i kommunen som kommunen drifter og holder vedlike. Seks av disse har tilfredsstillende parkeringsmuligheter. På åtte av dem utføres renovasjon og tømning av søppel.

Det jobbes med å opparbeide parkering for badeplassen i Sandvika.

Bamblekysten er et populært mål for kajakkentusiaster, dykking, fiske og andre sjøaktiviteter. Her er det ferskvann, fjorder og kort vei til havet rett ut. Båtlivet er nok den største aktiviteten langs bamblekysten, det er flere plasser å legge til og fortøye, både på fastland og på holmer.

Bamble er kommunen i Telemark med den lengste kyststripa; fra innerst i Voldsfjorden hvor den grenser til Skien til Fossingfjorden ved Kragerø; totalt ca. 72 kilometer. I tillegg finnes det en rekke større og mindre øyer.

Bambleskjærgården er et populært oppholdssted om sommeren enten man er på dagsbesøk, har hytte eller kommer fra sjøsiden i båt. De aller fleste av kommunens ca. 2. 500 fritidshytter ligger langs kysten mot sjøen.

Uansett hvor man bor i Bamble er det rike muligheter for natur og friluftsliv, både på vannet og på land. Bamble har gjennom kystsoneplanen og Skjærgårdsparken sikret rekreasjonsområder for

dagsbesøkende. Det er gjort frivillige servituttavtaler for øyer og strandarealer på i alt 2. 500 daa. Skjærgårdstjenesten har ansvaret for ca 4000 daa. Skjærgården i Bamble benyttes av store deler av nedre Telemarks befolkning.

Kyststien i Bamble går innom mange av de landfaste friområdene som skjærgårdstjenesten/ parkvesenet drifter. Det er satt ut 38 friluftstoiletter på til sammen 28 plasser langs kysten og på øyene i skjærgården.

Sted	Strand	Servicefunksjoner	Parkeringsmuligheter
Asvallstranda	En strand	Utedo, renovasjon	Ca 20 biler
Daumannsbukta	To strender	Utedo, renovasjon	Parkering på Ivarsand
Furustranda	Steinstrand	Vannklosett, utedo, renovasjon	Liten parkering
Ivarsand	En lang strand	Servicebygg, utedo, HC toalett renovasjon	God parkering
Jyplevika	Steinstrand	Utedo, renovasjon	Ja
Krogshavn	Fem strender	HC-toalett, servicebygg, utedo, renovasjon, baderampe for rullestolbrukere	Ca 180 biler
Rakkestadstranda	En lang strand	Utedo, baderampe	Nei
Rognstranda	Tre strender	1 stk utedo, 1 stk HC utedo, renovasjon	Stor parkering
Steinvika	To steinstreder, slepene steiner	2 stk utedo, renovasjon	Ja

Det er også mange flotte badeplasser i ferskvann, Herre og Rørholt er to gode eksempler.

2.7.1 Muligheter: Strender og bademuligheter

Det bør være muligheter for organisert sjøfriluftsliv langs Bamblekysten. Utlån eller utleie av kano/kajakk, leie av båt, organiserte havfisketurer og kanskje også dykking.

2.8 Status: Sykkel og sykkelstier

Det er ikke opparbeidet egne sykkelstier i kommunen, men det er fullt mulig å bruke lysløypenett, skogsbilveier og stier. Bamble kommune består av mange skogsbilveier som egner seg godt for sykling.

Stisykling har vokst de siste årene og Bamble har virkelig gode muligheter for dette. Røsskleieva, Rognsåsen og deler av kyststien er flotte områder for slik aktivitet. Dette er en flott måte å komme ut i naturen på og det kan treffe nye grupper som normalt kanskje ikke hadde drevet friluftsliv, blant annet kan dette være noe som fenger ungdommen.

Paragrafrytterne, en av Bambles tre sykkelklubber, har startet arbeidet med merkede sykkelruter i kommunen. Utgangspunktet for disse vil være Langesund Turistservice i Langesund.

2.8.1 Muligheter: Sykkel og sykkelstier

Vi har gode muligheter til å informere og markedsføre sykkelmuligheten bedre. Et sykkelkart med en del faste turer er under planlegging, og vi bør markere kommunen som en sykkelvennlig kommune hvor sykkelturister velger å kjøre innom.

Vi bør også ha overnattingssteder i Bamble med status «syklist velkommen».

2.9 Status: Klatring, utsiktspunkter og severdigheter

Bamble har ikke noe stort klatremiljø selv om både fjellformasjoner og bergarter innbyr til dette. Vi vet at klippeveggen på Tegdal ved Valle er mye brukt til klatring utendørs og i Skjærgårdshallen er det en klatrevegg med noe bruk. Real Villmark på Asdal har tilbud om noe enkel klatring og rappelling.

Bamble kommune har mange naturlige severdigheter og utsiktspunkter. Kyststien er allerede omtalt, den strekker seg langs hele kysten og er innom flere severdige områder som har kulturhistorisk verdi eller flotte utsiktspunkter.

Et av de senere prosjektene på Langesundshalvøya er «Ta utsikten tilbake». Der har ildsjeler ryddet frem 20 benker som tidligere var flotte utsiktspunkter. Utsikten er nå tilbake og dette har blitt målet for mange turer i dette området. Benkene er nå merket, noen er restaurerte og det er utgitt ei bok med oversikt over alle benkene.

Andre områder er Langøytangen fort og de gamle militære anleggene i Trolldalen.

2.9.1 Muligheter: Klatring, utsiktspunkter og severdigheter

Å kartlegge og markedsføre disse områdene i større grad vil være med på å få flere til å bruke naturen. Opplevelsesturer kan ofte være det som skal til for at nye grupper skal finne gleden ved friluftslivet.

Bedre skilting og forklaring langs allerede eksisterende stier og turområder blir også viktig for å vise frem disse områdene.

2.10 Status: Utradisjonelle friluftsmuligheter

Geocaching kan være en form for utradisjonelt friluftsliv som i større grad kan fenge målgrupper som tidligere ikke har hatt interesse av friluftsliv. Et kjapt søk på geocaching.com viser at det er registrert nesten 500 poster i Bamble kommune. Geocaching er en orienteringslek hvor en bruker GPS til å finne poster og små «skatter». Koordinatene på disse finner en på nett og laster over til GPS.

2.10.1 Muligheter: Utradisjonelle friluftsmuligheter

Geocaching langs kyststien og andre stier kan etter hvert bli innarbeidet i stiplanen.

Bamble kommune har mange forminner som potensielt kan gjøres mer kjent. Krigshistoriske plasser, som Gongeleiren på Rørholt og anlegget i Trolldalen på Walle, er eksempler på steder som er interessante for innbyggere, hyttebeboere og turister.

Det bør også vurderes om vi kan knytte friluftslivet tetter opp mot trening og annen fysisk aktivitet. Etablering av f.eks Tuftepark i nærheten av turområder kan være en mulighet. Tuftepark er enkle treningsapparater som kan benyttes av alle aldersgrupper.

For å få grupper ut i naturen, som normalt sett ikke er der, bør vi tenke nytt og annerledes. Tematiske turer hvor man opplever mer enn bare frisk luft og fin utsikt kan være en god løsning. Tematurer som det kan være aktuelle å se nærmere på, kan være kunststi, historiske vandringer og gruveturer.

2.11 Status: Kommersielt friluftsliv

Vi har lite kommersielt friluftsliv i Bamble. Det er flott om alt er frivillig og gratis, men for mange kan det være greit å betale og i trygge rammer teste ut nye aktiviteter. Hovedgården på Langøya arrangerer blant annet soppturer og fisketurer. Det er også noe aktivitet innen havfiske fra Langesund.

Det har ikke vært noen strategisk og målrettet jobb rundt informasjonsarbeid og markedsføring av friluftslivet i Bamble.

2.11.1 Muligheter: Kommersielt friluftsliv

Vi bør se på muligheter for et bedre informasjonsarbeid. Et hefte, «Friluftsliv i Bamble», med informasjon om hva kommunen kan tilby, kan vurderes. Dette heftet kan ha enkle kart og beskrivelser av turer, samt lover og regler for ferdsel i naturen. Kommersielle friluftslivstilbud er viktig for å gjøre Bamble til en attraktiv reiselivskommune. Det bør utarbeides en strategi for kommersialisering av friluftslivet i samarbeid med Visit Grenland.

2.12 Status: 100-meterskogen og nærfriluftlivet

100-meterskoger har vi i hele kommunen. Det er disse grønne lungene som brukes mest, ikke minst av de yngre, men kanskje også eldre og bevegelseshemmede som ikke har mulighet til lange turer.

2.12.1 Muligheter: 100-meterskogen og nærfriluftlivet

Nærområdet er det viktigste turområdet for folk flest. Det blir viktig også i framtida å ivareta disse grønne lungene og sikre brukerne tilgang til disse. Dette må hensyntas ved boligutbygging, arealplaner, bebyggelsesplaner etc.

2.13 Muligheter for å videreutvikle friluftslivet

Videreutvikling av friluftstilbudet i Bamble bør prioritere følgende tiltak:

- Heftet «Friluftsliv i Bamble»
- Aktivitetskart for hele kommunen
- Friluftsporter
- Skilting og merking
- Et bredere utvalg av utstyr på utlånssentralen i samarbeid med de frivillige
- Økonomiske og andre bidrag til frivillige foreninger
- Godt samarbeid mellom kommune, frivillige, grunneiere og kommersielle aktører

3 Stiplan

Bortsett fra kyststien er det lite som er tilrettelagt for brukerne. I praksis viser det seg at tilrettelegging gjør det mye mer attraktivt å drive friluftsliv for folk flest. Kyststien er et særdeles godt eksempel på dette.

For å kunne tilrettelegge for friluftsliv i kommunen er det gunstig at man har en plan for hva man ønsker å oppnå. Dermed kan man gå i dialog med grunneiere og andre berørte parter for å bli enige om praktiske løsninger.

En slik stiplan vil også være en forutsetning for å komme i betraktning ved søknad om offentlig støtte gjennom spillemiddelordningen dersom det skulle vise seg fornuftig å benytte seg av denne.

Nedenfor er det skissert en del muligheter for etablering av tilrettelagte stier og andre muligheter for friluftsliv i kommunen. En realisering av de beskrevne mulighetene er krevende, det vil ta tid og kreve betydelig innsats. Det er nødvendig å få nødvendige tillatelser fra mange grunneiere og det vil koste penger. Det anses likevel som fullt mulig å realisere.

En stiplan betyr i utgangspunktet en plan for stier for ferdsel til fots. Dette vil også være planens hovedfokus. Det er imidlertid en erkjennelse at også annen form for ferdsel bør inngå i begrepet i denne planprosessen. Planen vil derfor behandle følgende:

- Stier for ferdsel til fots
- Sykkelruter
- Padleruter
- Skiløyper
- Turveier med universell utforming

For enkelte av disse punktene vil det være tilstrekkelig å informere om mulighetene som finnes i Bamble, men for andre vil det være nødvendig med mer fysisk tilrettelegging.

For etablering, drift og vedlikehold av stiene kan flere instanser involveres, f. eks. turlag, velforeninger og andre interesseorganisasjoner. Det er imidlertid nødvendig med et overordnet, koordinerende ansvar. Dette bør ivaretas av Bamble kommune, enhet for Kultur og oppvekst. Kommune bør også ha det økonomiske ansvaret samt ha ansvar for inngåelse av avtaler med grunneiere, i den grad det er behov for skriftlige avtaler.

Ved fremtidig utvikling av boligområder og annen regulering, er det vesentlig at hensynet til turstier og annet friluftsliv blir ivaretatt, for eksempel ved at nye boligområder utformes med lett adkomst til friluftsområder fra alle boligene. Muligheter for stier og friluftsliv bør inkluderes i reguleringsplanen for nye boligområder

3.1 Stier for ferdsel til fots

Ved planlegging av tilrettelagte stier er det viktig å legge vekt på at det skal være stier tilgjengelig nærmest mulig der folk bor. Den daglige bruken av stiene har stor betydning for trivsel og folkehelse.

Bambles vidstrakte områder gjør det også mulig å tilrettelegge stier for korte og lengre turer som ligger lengre vekk fra boligområdene. Da vil tilgang på parkeringsplasser være et sentralt tema.

I en samlet stiplan for Bamble kommune bør følgende momenter vektlegges:

- Enkel tilgang til merkede stier fra boligområder
- Egnet merket parkering i tilknytning til alle merkede stier
- Etablere turstier i et sammenhengende nettverk så langt dette er mulig

- Lage muligheter for lange og korte rundturer
- Etablere en sammenheng mellom kyststien og indre deler av landet på utvalgte steder. (Kryssing av nye E-18 er en utfordring)
- Søke å kombinere skiløyper og turstier til sommerbruk
- Stier bør etableres og merkes i henhold til Den Norske Turistforeningens merkehåndbok
- Etablere stier som passerer fiskevann
- Etablerte, og mye brukte stier, bør inngå i den samlede stiplanen

3.1.1 Herreområdet

Området nordvest for Herre sentrum ligger godt til rette for etablering av et lite stinett. Dette kan inkludere en liten «kyststi» i området ved Sigbjørntjenn og fine utsiktspunkter i området ved Kåsaåsen. Her er det allerede stier i terrenget. Det er gode muligheter for parkering rett ved bebyggelsen.

Det er gode muligheter for å lage rundturer også sørøst for sentrum ved å kombinere veiene langs Rafnes og stier/veier vest for fylkesvei 353. Det er god parkering ved Herre kirke og ved bensinstasjonen på Rafnes. For lengre turer innover i marka er det mulig å ta utgangspunkt i parkeringen ved Kongens dam og gå på stier/veier sørover.

3.1.2 Fagerliåsen

Dette nye boligområdet ligger tett på fine skogsområder, men det foreligger ingen planer/avtaler med grunneiere om tilrettelagte stier. Det vil være gunstig at dette etableres, for eksempel øst/nordøst for boligfeltet. For feltets egne beboere vil det være best å kunne gå direkte fra utvalgte steder på feltet. Det er ikke opparbeidet egne parkeringsmuligheter for andre inne på feltet.

Det finnes parkeringsmuligheter ved Findal bedehus. Dersom det kan oppnås avtale om allmenn parkering her, vil det være naturlig å lage merket sti herfra, i kombinasjon med Herumveien.

3.1.3 Rugtvedt/Cocheplassen

Cocheplassen har i dag ingen lett og naturlig adgang til turmuligheter innover i marka. Det bør derfor tilrettelegges med tursti fra et naturlig krysningspunkt av fylkesvei 353.

Det går en oldtidsvei mellom Findal og Bamble kirke. Det ville vært interessant om denne kunne bli en fremtidig tilrettelagt tursti. Dette bør da kombineres med tursti(er) fra Rugtvedtområdet. Her er det også fullt mulig å kombinere dette med mindre rundturer i området.

Det er planlagt videre utbygging i Rugtvedtområdet og den planlagte «gassveien» skal gå her. Det er da vesentlig at denne utbyggingen tar behørig hensyn til at befolkningen både på Cocheplassen og Rugtvedt skal ha grei adkomst til stiene nevnt ovenfor.

På Rugtvedt er det gode parkeringsmuligheter i forbindelse med Rugtvedt skole/idrettsanlegg. Stitraséer bør være merket og lett tilgjengelige fra disse.

3.1.4 Høgenhei – Grasmyr - Bamblekysten

Dette er et meget attraktivt turområde for de mange mennesker som bor her. Det er planer om videre utbygging i Grasmyrområdet og på Fjelljordet.

Det bør sikres en god stitrasé langs hele strekningen mellom Høgenhei og Bamblekysten i god tid slik at dette kan integreres i utbyggingsplanene. Stien kan gå utenom utbyggingsområdene eller alternativt gå som «grønn korridor» gjennom områdene. En god del av strekningen er merket som en del av «Stokkevannet rundt». Stien bør fortsette å gå så langt sørover at den møter kyststien, og dermed

kombineres med denne. Denne strekningen var tidligere mye brukt til skigåing. Det ville vært svært interessant om denne muligheten kunne komme tilbake. Valg av trasé bør ta hensyn til dette.

Med Grasmyr som utgangspunkt bør det vurderes etablering av rundløype sørover.

Det er gode parkeringsmuligheter i Grasmyrområdet og stien bør merkes direkte fra parkeringen. Merking bør også foretas direkte fra boligfeltene i Krabberødområdet, Kjellestad Vest og Sundbyflata/Sundbytoppen. Det er også ønskelig med merking fra parkeringen for Jypleviktangen, og senere fra ny parkering for Sandvika.

3.1.5 Stathelle – Langesund. Øst for fylkesvei 352.

Kyststien går gjennom dette området. Her er det også et stort mangfold av andre turstier som er flittig brukt. Det er to lysløyper i området. Disse brukes som turveier på barmark (delvis merket) og som skiløyper i vintersesongen. Det er ikke planlagt noen ny utbygging av noe omfang som berører friluftsområdene her. Store deler er også båndlagt ved å være etablert som vernede områder.

Det anses ikke hensiktsmessig å merke ytterligere stier i dette området.

3.1.6 Byområdene Stathelle og Langesund og kyststripen mellom disse.

Flere steder er det friområder og stier som gir adgang til sjøen både i byområdene og langs kyststripen mellom disse. Stiene er i større eller mindre grad regulert som stier/friområder og de er i svært varierende grad merket. Stiene er også i en viss grad «privatiserte» og fremstår ikke som steder det er naturlig å ferdes.

Tilgang til kysten på denne strekningen er svært attraktivt til fiske, bading og annen rekreasjon.

De aktuelle stiene og friområdene bør snarest kartlegges og merkes slik at allmennheten blir kjent med at de finnes. Samtidig vil dette være et hinder for fremtidig utilsiktet privatisering.

3.1.7 Rørholt

Dette er et meget attraktivt utgangspunkt for turer i marka, både sommer og vinter. Det er gode parkeringsmuligheter ved velhuset på Rørholt og delvis ved Bjorvann. Flere stier er merket her i privat regi. Det mest nærliggende ville være om disse kunne merkes på tilsvarende måte som øvrige stier og i organiserte former. Her ville det være fint om man kunne legge til rette for flere rundturer enn tilfellet er i dag.

3.1.8 Rønholtområdet

Her er det mange muligheter både nord og sør for dagens E-18. Ny E-18 vil forandre dette bildet vesentlig. Det er kanskje mest hensiktsmessig å la planleggingen av stier fra dette området ligge i bero til ny E-18 er ferdig?

3.1.9 Muligheter fremover

De forhold som er skissert ovenfor bør kunne realiseres innenfor en tidshorison på 2-4 år og anses som de presserende å bringe i orden.

I lengre perspektiv finnes det ytterligere mange muligheter for tilrettelegging av stier. Noen av mulighetene kan være:

- Merke stien mellom Bamlebygda og Hørsfjell/Bambleåsen
- Etablere parkeringsplass i området ved Skauengårdene på Nenset og tilrettelegge stien som i dag er privat merket til Ganpeskotheia og Havsåsen

- Etablere gjennomgående sti mellom Kyststien ved Åby og Bamlebygda

3.2 Sykkelruter

Med unntak av Europaveien og fylkesveiene er veiene i Bamble lite trafikkerte og godt egnet til sykling. Det er gode muligheter for både korte og lange turer. Det vil neppe være aktuelt å lage spesielle sykkelveier, men enkelte steder kan det kanskje være aktuelt med noen tilpasninger.

Med utgangspunkt i Langesundshalvøya er eksempelvis følgende sykkelruter mye brukt:

- Omborgsnes, Bamble Hagesenter, Tangvallveien
- Omborgsnes, Findal, Høen, Bamble kirke, Tangvallveien
- Omborgsnes, Asdal, Hofstein, Nenset, Bamble kirke, Tangvallveien
- Tanvallveien, Rognstranda, Vinjestranda, Valle (alternativt Kjørstad), Feset, Skogstad, Bamlebygda, Bamble kirke (alternativt Hofstein, Asdal), Tangvallveien

Med utgangspunkt i Rørholt er det mulig å sykle til Farsjø, Kragerø, Helle, fylkesvei 363, Rørholt. En kort tur vil være nordover til Steinsvann og mot Lille Hundkilen. Her blir det å returnere eller gå til fots til Store Hundkilen (Her er der ganske gjengrodd, kan eventuelt ryddes noe) og sørover til Bjorvann.

Fra vannverket ved Flåte vann kan man sykle nordover til Flåtedammen. Her må man kanskje trille sykkelen videre til Svarvareidet. Derfra kan man sykle til Kilebygda og videre innover i Telemark eller returnere til Bamble via fylkesvei 356 og 353.

3.3 Padleruter

Padling i sjøen er svært populært, men dette behandles ikke her. Her fokuseres det på ferskvann.

Den mest omfattende padleruten finner man med utgangspunkt i Kongens Dam på Herre. Her kan man padle over Hellestvedtvannet, Mevann, Flåte vann og Langen. Det er fint gjennomførbart å frakte kanoene på traller mellom vannene. Ved å transportere kanoen på vei noen kilometer, kan man fortsette til Rørholtfjorden. Man kan også starte direkte i Flåte vann ved Nensetstranda. Her er parkeringsmulighetene begrenset, og det bør vurderes om mulighetene kan bedres noe på dette stedet.

Bamblevann har mulighet til kortere, men hyggelige, padleturer. Når det er høy vannstand vil det være mulig å komme videre til Stemmen. Det er parkering på anvist plass i Bamlebygda.

Rørholtfjorden, som er en del av det store Tokkevannet, gir muligheter for lange turer. Utgangspunktet er Rørholt.

Hullvann ligger hovedsakelig i Kragerø kommune. Det er muligheter for parkering og kanoutsett langs gamle fylkesvei 363, men det kan være behov for bedre tilrettelegging.

Gromstadvannet egner seg også godt til padleturer og er tilgjengelig fra Frosteveien. Det trengs bedre tilrettelegging for utsetting av kanoer og muligheter for parkering. Kyststien går forbi her slik at parkering kan tjene begge formålene.

3.4 Skiløyper

Det er i dag lysløyper ved Stathelle, i Røsskleiva mot Langesund og på Asdal. Det er idrettslagene og lokale ildsjeler som kjører opp disse.

På lokalt initiativ kjøres det opp scooterløyper i Rørholtområdet. Når isen er sikker, kjøres det opp løyper på vannene fra Herre. Enkelte andre lokale initiativ blir tatt sporadisk i Rugtvedtområdet og ved Wingereid.

Tidligere var det populært med skiløyper fra henholdsvis Rørholt og Nenset til Lille Hundkilen. De gamle traséene er nå grodd igjen. Det var også vanlig å ha skiløype mellom Høgenhei og Rognsåsen (se under «stier»)

De indre deler av Bamble er vesentlig mer snøsikre enn de ytre, men heller ikke her er man sikret de store snømengdene. Dersom man skal ha håp om tilstrekkelig snø, er det derfor nødvendig å utnytte skogsbilveier. Her er det muligheter både i Rørholtområdet og fra Nenset. For å få dette til vil det være nødvendig med avtaler med grunneier, slik at behov for brøyting kan avstemmes med mulighetene for skiløyper.

Dagens skiløpere vil ofte være vant til brede skitraseer som er oppkjørt med løypemaskin. Dette er vanskelig å få til flere plasser i Bamble da det ofte er for smalt for store løypemaskiner. Dersom man ønsker å få til organisert oppkjøring, er oppkjøring med snøscooter et alternativ.

3.5 Turmuligheter med universell utforming

Den grunnleggende ideen bak universell utforming er å utforme samfunnet slik at så mange som mulig kan delta aktivt uavhengig av funksjonsevne. Universelt utformede løsninger skal kunne brukes av alle, slik at spesialløsninger unngås.

Det er åpenbart at tiltakene som er beskrevet ovenfor ikke kan ha universell utforming og egne seg for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det er imidlertid flere steder de, som f. eks. er avhengige av rullestol, kan komme ut på tur.

- Det er mange fine gang- og sykkelstier som egner seg godt til rullestol
- Krogshavn, Rognstranda og Ivarsand har muligheter for å komme til sjøen med rullestol og eventuelt kunne bade via egne ramper (ikke Ivarsand). En mindre sti er anlagt på Herre, men denne er nå i dårlig forfatning
- Ved dammene på Sundby er det asfaltert og mulig å bruke rullestol rundt vannet.
- Grusveien mellom Grasmyr og Avstikkeren
- Skogsbilveier

Det er viktig å tilrettelegge for flere turmuligheter med universell utforming.

3.6 Økonomi

Kostnadene for realisering av stiplanen er selvfølgelig helt avhengig av hvilket omfang og hvilken standard man velger å satse på. Det vil være naturlig å lage en fremdriftsplan, med tilhørende budsjett, for f. eks. en 3-årsperiode. Her må en finansieringsplan inngå. De største kostnadene vil være knyttet til etablering av turstiene. Nedenfor er det angitt noen eksempler på kostnadselementer:

Stolper med merkeskilt i aluminium

Informasjonstavler i tre for lokalt stinett

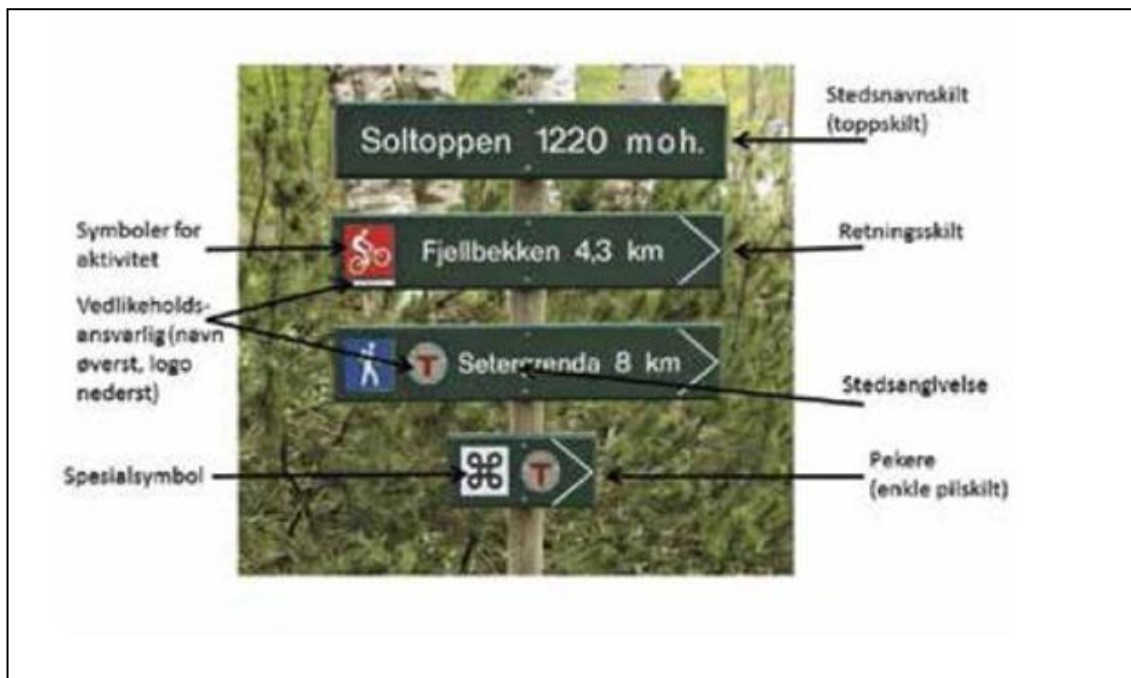
Informasjonskart med info (Grovt anslag)

Parkeringsskilt (Grovt anslag)

Gangbaner for bløtt og ulendt terreng

Merking på trær

3.7 Eksempler på merking og gangbaner

4 Mål og handlingsplan

Friluftspanen skal være med på å legge føringer for det videre arbeidet med friluftsliv i kommunen.

Planen vil i neste runde gå inn som et kapittel i plan for idrett og fysisk aktivitet. Det er flere grunner til det, men som nevnt tidligere, er dette blant annet viktig med tanke på å sikre seg spillemidler til anlegg som er godkjent for det.

Mål for denne planen vil i stor grad bygge på mål i andre kommunale planer.

Kommuneplanen sier ikke veldig mye konkret om friluftsliv, men trekker frem Langøya og kyststien som elementer som det er et ønske om å bygge opp:

- *Utvikle Langøya til et nasjonalt og internasjonalt turistmål*
- *Utvikle kyststien til å bli en turistattraksjon*

I tillegg er attraktivitet og folkehelse et gjennomgående tema i kommuneplanen.

Strategi 1 i *Handlingsplanen for folkehelse*, slår fast:

«Bamble kommune skal utvikle helsefremmende barnehager, skoler, fritidstilbud og lokalmiljø. Vi skal motvirke sosiale forskjeller. Vi skal samarbeide med frivillig sektor, stimulere til fysisk aktivitet, trivsel og gode levevaner.»

Under tiltak står det: *«I plan- og utbyggingsprosjekter av boligområder er det krav til gode og tilgjengelige leke- og rekreasjonsområder.»*

4.1 Mål 1: Friluftsliv for alle

Alle som kommer til, eller bor i Bamble skal greit finne frem til muligheter for et aktivt friluftsliv i kommunen. Innbyggere i Bamble skal kunne ha mulighet til å låne utstyr til friluftsliv både til sommer- og vinterbruk, tilbudet gjelder særskilt for barn og unge. Bamble kommune skal arbeide for å legge til rette universelt utformede turstier.

4.1.1 Strategier

- Bamble kommune skal arbeide for å legge til rette minst 2 friluftsporter i kommunen
- Bamble kommune skal arbeide for å legge til rette for utlån av kano og kajakk, i tillegg til tilbudene som allerede er tilgjengelig.

4.2 Mål 2: Informasjon og kartverk

Bamble kommune skal arbeide for å etablere et godt og informativt aktivitetskart som gjør det enklere for brukerne å finne frem til områder, stinett og aktiviteter.

4.2.1 Strategier

- Etablere aktivitetskart som viser mulighetene for friluftsliv i kommunen. Dette bør være et elektronisk kart med revideringsmuligheter. Det vurderes om ut.no er et fullgodt verktøy
- Utvikle et informasjonshefte om friluftsliv i Bamble i samarbeid med friluftsansjonene, grunneiere og andre

4.3 Mål 3: Stiplan

Bamble kommune skal ha etablert et hovedstinnett både for sommer- og vinterbruk som sikrer alle god tilgang til friluftslivet, også i nærmiljøet.

4.3.1 Strategier

- Fremlegge tanker og ideer for grunneiere, skogeierlaget og bondelaget
- Fastlegge 1-2 stier som kan etableres på et tidlig tidspunkt
- Etablere en indre og en ytre hovedsti samt kanaler mellom disse
- Skissere 1-2 sykkeltraseer og skiløyper
- Etablere aktivitetskart som viser mulighetene for friluftsliv i kommunen. Dette bør være et elektronisk kart med revideringsmuligheter. Det vurderes om ut.no er et fullgodt verktøy
- Alle stier og løyper merkes etter merkehåndboka til DNT

- Lage grovskisse over hvilke områder hvor det er behov for merkede stier
- Fastlegge 1-2 stier som det er ønskelig å etablere på et tidlig tidspunkt
- Skissere 1-2 mulige skiløyper og sykkeltraseer
- Fremlegge foreløpige tanker for Bondelaget og Skogeierlaget.
  - Initiere diskusjon om mulige løsninger
  - Skissere flere stimuligheter etter diskusjonene

- Etter at Friluftspanen er ferdig, etableres det et kart som viser mulighetene for friluftsliv i kommunen. Dette bør være et elektronisk kart med revideringsmuligheter

4.4 Mål 4: Kultur- og reiselivsnæringer

I samarbeid med kultur- og reiselivsbedrifter, Vekst i Grenland, Visit Grenland og andre næringsutviklings- og destinasjonsselskap, skal det jobbes for å etablere flere kultur- og friluftsbaserte reiselivsproduktet og reiselivsbedrifter.

4.4.1 Strategier

- Bamble kommune skal være en støtte og bidragsyter for de som ønsker å starte reiselivsbedrifter basert på natur og friluftsliv.

